

Rīgas Tehniskā universitāte
Energētikas un elektrotehnikas fakultāte
Energētikas institūts

Ludmila Lavrinoviča, Jānis Dirba

BEZKONTAKTU SINHROŅIE DZINĒJI AR ĀRĒJO ROTORU

Zinātniska monogrāfija

Apstiprinājusi RTU Zinātnes padome 2015. gadā,
apliecinājums Nr. 04000 – 7/1

Recenzenti:

Akadēmiķis, prof. Imants Matiss, *Dr. habil. sc. ing.*
Prof. Aleksandrs Gasparjans, *Dr. sc. ing.*

RTU Izdevniecība
Rīga 2015

SATURS

Kopsavilkums.....	4
Summary	6
Ievads	10
1. BEZKONTAKTU SINHRONIE DZINĒJI— ALTERNATĪVA KOLEKTORDZINĒJIEM..	16
1.1. Bezkontakta elektrisko dzinēju izveidošanas problēmas	16
1.2. Vispārīgie jautājumi	18
1.3. Bezkontakta sinhrono dzinēju darbība ventiļdzinēju sastāvā	23
2. MAGNĒTISKĀ LAUKA SKAITLISKIE APRĒĶINI ELEKTRISKO DZINĒJU IZPĒTĒ UN OPTIMIZĀCIJĀ.....	26
2.1. Magnētiskā lauka un dzinēju elektromagnētisko parametru skaitlisko aprēķinu pamatjautājumi un pieņēmumi	26
2.2. Sinhronās mašīnas elektromagnētisko parametru noteikšana, izmantojot magnētiskā lauka aprēķinu rezultātus.....	30
2.3. Apakšprogramma skaitlisko eksperimentu automatizētai realizēšanai	36
3. SINHRONO VENTIĻDZINĒJU TEORIJAS PAMATJAUTĀJUMI	41
3.1. Izvirzīto polu sinhrono ventiļdzinēju vienādojumi.....	41
3.2. Neizvirzīto polu sinhrono ventiļdzinēju vienādojumi	46
3.3. Sinhrono reaktīvo ventiļdzinēju vienādojumi.....	47
3.4. Pastāvīgo magnētu aizvietošanas metodika ar reducēto ierosmes strāvu ventiļdzinēju aprēķinos.....	48
3.5. Ventiļdzinēju strāvas diagrammas.....	52
4. BEZKONTAKTU SINHRONO VENTIĻDZINĒJU KONSTRUKCIJAS UN RAKSTURLĪKNES	59
4.1. Bezkontakta sinhrono dzinēju konstrukcijas ar ārējo rotoru	59
4.1.1. Sinhronie dzinēji ar pastāvīgajiem magnētiem	59
4.1.2. Sinhronie reaktīvie dzinēji	64
4.2. Bezkontakta sinhrono ventiļdzinēju raksturlīknes	66
4.3. Sinhrono ventiļdzinēju sintēze ar iepriekš uzdotām raksturlīknēm	73
4.4. Rotācijas frekvences regulēšana.....	75
5. BEZKONTAKTU SINHRONO DZINĒJU OPTIMIZĀCIJA, IZMANTOJOT METAMODEĻUS	79
5.1. Vispārīgie jautājumi	79
5.2. Eksperimentu plānošanas pamati	82
5.3. Metamodeļu sintēzes metodika	88
5.4. Bezkontakta sinhrono dzinēju optimizācijas piemēri	91
5.4.1. Vispārīgie norādījumi.....	91
5.4.2. Sinhronie dzinēji ar pastāvīgajiem magnētiem	91
5.4.3. Sinhronie reaktīvie dzinēji	96

6. BEZKONTAKTU SINHRONO DZINĒJU EKSPERIMENTĀLĀ IZPĒTE	101
6.1. Eksperimentālo pētījumu mērķis un uzdevumi	101
6.2. Bezkontakta sinhrono dzinēju prototipi	101
6.2.1. Sinhrono dzinēju ar pastāvīgajiem magnētiem prototipi	101
6.2.2. Sinhronā reaktīvā dzinēja prototips.....	103
6.3. Eksperimentālo pētījumu rezultāti dzinējiem ar rotējošo rotoru.....	104
6.4. Eksperimentālo pētījumu rezultāti dzinējam ar nobremzētu rotoru	107
Pieņemtie apzīmējumi	111
Saīsinājumi	116
Pielikumi	117
Izmantotās literatūras saraksts.....	124